

# Spis treści

|                                                              |           |
|--------------------------------------------------------------|-----------|
| Przedmowa .....                                              | 9         |
| <b>CZĘŚĆ I</b>                                               |           |
| <b>Planowanie kursu językowego .....</b>                     | <b>11</b> |
| <b>ROZDZIAŁ 1</b>                                            |           |
| <b>Koncepcja kursu językowego .....</b>                      | <b>12</b> |
| Co to znaczy znać język obcy? .....                          | 12        |
| Profil kursu .....                                           | 15        |
| <b>ROZDZIAŁ 2</b>                                            |           |
| <b>Opracowywanie programu nauczania .....</b>                | <b>17</b> |
| Program i jego rodzaje .....                                 | 17        |
| Cele nauczania .....                                         | 19        |
| Cele nauki szkolnej czyli kwalifikacje kluczowe .....        | 19        |
| Cele ogólnowychowawcze w nauce języka obcego .....           | 20        |
| Cele językowe .....                                          | 21        |
| Hierarchizacja celów .....                                   | 21        |
| Selekcja materiału językowego .....                          | 22        |
| Gradacja materiału językowego .....                          | 22        |
| Zalecenia władz oświatowych a decyzje nauczyciela .....      | 23        |
| <b>ROZDZIAŁ 3</b>                                            |           |
| <b>Wybór metody nauczania .....</b>                          | <b>26</b> |
| Konwencjonalne metody nauczania .....                        | 26        |
| Niekonwencjonalne metody nauczania .....                     | 30        |
| Podejście komunikacyjne .....                                | 34        |
| Jak wybrać najlepszą metodę? .....                           | 35        |
| <b>ROZDZIAŁ 4</b>                                            |           |
| <b>Nauczanie języka obcego w różnych grupach wieku .....</b> | <b>38</b> |
| Koncepcja kursu językowego a wiek uczniów .....              | 38        |
| Planowanie kursu językowego dla dzieci .....                 | 38        |
| Planowanie kursu językowego dla młodzieży .....              | 39        |
| Planowanie kursu językowego dla dorosłych .....              | 40        |
| Metody nauczania języka obcego w różnych grupach wieku ..... | 41        |
| Określanie przedziałów wiekowych .....                       | 41        |
| Nauczanie dzieci przedszkolnych i wczesnoszkolnych .....     | 42        |
| Nauczanie starszych dzieci i młodzieży .....                 | 44        |
| Nauczanie dorosłych .....                                    | 46        |

## ROZDZIAŁ 5

|                                                            |    |
|------------------------------------------------------------|----|
| <b>Wybór materiałów nauczania i pomocy naukowych</b> ..... | 49 |
| Rola nauczyciela a funkcja materiałów nauczania .....      | 49 |
| Ocena materiałów nauczania .....                           | 50 |
| Podręczniki kursowe .....                                  | 50 |
| Materiały uzupełniające .....                              | 56 |
| Książki pomocnicze .....                                   | 57 |
| Ocena ćwiczeń podręcznikowych .....                        | 58 |
| Wybór pomocy naukowych .....                               | 60 |
| Kryteria wyboru pomocy naukowych .....                     | 60 |
| Wyposażenie pracowni językowej .....                       | 61 |

## CZEŚĆ II

|                                   |    |
|-----------------------------------|----|
| <b>Lekcja języka obcego</b> ..... | 63 |
|-----------------------------------|----|

## ROZDZIAŁ 6

|                                                          |    |
|----------------------------------------------------------|----|
| <b>Planowanie lekcji</b> .....                           | 64 |
| Cele kursu językowego a cele poszczególnych lekcji ..... | 64 |
| Przygotowanie konspektu .....                            | 64 |
| Plan lekcji a jego realizacja. Plan alternatywny .....   | 67 |
| Atrakcyjność lekcji .....                                | 71 |

## ROZDZIAŁ 7

|                                                                             |    |
|-----------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Lekcja jako nauka komunikacji</b> .....                                  | 75 |
| Jak zbliżyć sytuację w klasie do naturalnej sytuacji komunikacyjnej? .....  | 75 |
| Autonomiczne formy pracy lekcyjnej sprzyjające naturalnej komunikacji ..... | 78 |
| Praca w grupach językowych .....                                            | 80 |
| Praca w parach .....                                                        | 80 |
| Płynność a poprawność – stosunek do błędu językowego .....                  | 84 |
| Język ojczysty a język obcy na lekcji .....                                 | 87 |

## ROZDZIAŁ 8

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Utrzymanie dyscypliny na lekcji</b> .....                             | 90  |
| Strategie zachowań uczniowskich na lekcji .....                          | 90  |
| Sposoby podtrzymywania uwagi i koncentracji uczniów .....                | 92  |
| „Reguły gry” jako sposoby zapobiegania konfliktom .....                  | 93  |
| Techniki utrzymywania dyscypliny w klasie .....                          | 95  |
| Trudności dyscyplinarne w pracy z uczniami w różnych grupach wieku ..... | 99  |
| Trudności w pracy z dziećmi przedszkolnymi i wczesnoszkolnymi .....      | 99  |
| Trudności w pracy z dziećmi starszymi .....                              | 100 |
| Trudności w pracy z młodzieżą .....                                      | 101 |
| Podsumowanie. Zasady postępowania .....                                  | 103 |

## ROZDZIAŁ 9

|                                                                             |     |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Zachowania lekcyjne nauczycieli a sukces w pracy pedagogicznej</b> ..... | 105 |
| Role pełnione przez nauczyciela na lekcji .....                             | 105 |
| Style kierowania .....                                                      | 106 |
| Strategie nauczycielskie .....                                              | 109 |
| Oczekiwania wobec nauczycieli .....                                         | 112 |

|                                                       |     |
|-------------------------------------------------------|-----|
| Cechy i zachowania dobrego nauczyciela .....          | 113 |
| Umiejętności interakcyjne .....                       | 113 |
| Umiejętności pedagogiczne .....                       | 114 |
| Umiejętności językowe .....                           | 115 |
| Umiejętności dydaktyczne .....                        | 115 |
| Zachowania nieobserwowane u dobrych nauczycieli ..... | 116 |

## ROZDZIAŁ 10

|                                                                        |            |
|------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Indywidualne cechy uczniów a sukces w nauce języka obcego .....</b> | <b>118</b> |
| Różnice środowiskowe .....                                             | 118        |
| Różnice indywidualne .....                                             | 119        |
| Wiek .....                                                             | 119        |
| Płeć .....                                                             | 120        |
| Inteligencja .....                                                     | 121        |
| Lateralizacja .....                                                    | 122        |
| Modalność wzrokowa, słuchowa i kinestetyczna .....                     | 123        |
| Pamięć .....                                                           | 124        |
| Osobowość .....                                                        | 126        |
| Motywacja i postawy .....                                              | 127        |
| Style poznawcze uczniów i strategie uczenia się .....                  | 129        |
| Komu się udaje czyli co wiemy o dobrych uczniach? .....                | 130        |
| Co wiemy o zasadach pracy z uczniem trudnym? .....                     | 132        |

## CZEŚĆ III

|                                         |            |
|-----------------------------------------|------------|
| <b>Sposoby pracy nad językiem .....</b> | <b>135</b> |
|-----------------------------------------|------------|

## ROZDZIAŁ 11

|                                                  |            |
|--------------------------------------------------|------------|
| <b>Nauczanie wymowy, rytmu i intonacji .....</b> | <b>136</b> |
| Rola wymowy, rytmu i intonacji .....             | 136        |
| Nauczanie wymowy .....                           | 138        |
| Rozpoznawanie dźwięków .....                     | 138        |
| Produkowanie dźwięków .....                      | 140        |
| Nauczanie akcentu wyrazowego i zdaniowego .....  | 142        |
| Nauczanie intonacji .....                        | 143        |
| Zasady nauczania wymowy, rytmu i intonacji ..... | 144        |

## ROZDZIAŁ 12

|                                             |            |
|---------------------------------------------|------------|
| <b>Nauczanie pisowni .....</b>              | <b>146</b> |
| Rola pisowni .....                          | 146        |
| Techniki nauczania pisowni .....            | 147        |
| Gry i zabawy językowe w nauce pisania ..... | 148        |
| Zasady nauczania pisowni .....              | 150        |

## ROZDZIAŁ 13

|                                         |            |
|-----------------------------------------|------------|
| <b>Nauczanie słownictwa .....</b>       | <b>152</b> |
| Rola słownictwa .....                   | 152        |
| Wprowadzanie nowego słownictwa .....    | 153        |
| Sposoby prezentacji nowej leksyki ..... | 153        |
| Techniki nauczania słownictwa .....     | 155        |
| Utrwalanie nowego słownictwa .....      | 156        |

|                                               |     |
|-----------------------------------------------|-----|
| Powtarzanie słownictwa .....                  | 158 |
| Ćwiczenia leksykalne związane z tekstem ..... | 160 |
| Zasady nauczania słownictwa .....             | 162 |

## ROZDZIAŁ 14

|                                                     |            |
|-----------------------------------------------------|------------|
| <b>Nauczanie gramatyki .....</b>                    | <b>164</b> |
| Rola gramatyki .....                                | 164        |
| Prezentacja nowego materiału gramatycznego .....    | 165        |
| Utrwalanie nowego materiału gramatycznego .....     | 167        |
| Praktyka językowa. Stosowanie nowej struktury ..... | 170        |
| Zasady nauczania gramatyki .....                    | 171        |

## ROZDZIAŁ 15

|                                                                       |            |
|-----------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Nauczanie sprawności rozumienia ze słuchu .....</b>                | <b>174</b> |
| Sprawność rozumienia ze słuchu .....                                  | 174        |
| Techniki poprzedzające słuchanie .....                                | 176        |
| Techniki towarzyszące słuchaniu .....                                 | 179        |
| Techniki następujące po wysłuchaniu tekstu .....                      | 181        |
| Łączenie sprawności rozumienia ze słuchu z innymi sprawnościami ..... | 182        |
| Zasady rozwijania sprawności rozumienia ze słuchu .....               | 184        |

## ROZDZIAŁ 16

|                                                             |            |
|-------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Nauczanie sprawności czytania ze zrozumieniem .....</b>  | <b>186</b> |
| Sprawność czytania ze zrozumieniem .....                    | 186        |
| Techniki poprzedzające czytanie .....                       | 188        |
| Techniki towarzyszące czytaniu i następujące po nim .....   | 190        |
| Łączenie czytania z innymi sprawnościami językowymi .....   | 190        |
| Zasady rozwijania sprawności czytania ze zrozumieniem ..... | 192        |

## ROZDZIAŁ 17

|                                                           |            |
|-----------------------------------------------------------|------------|
| <b>Nauczanie sprawności mówienia .....</b>                | <b>194</b> |
| Sprawność mówienia .....                                  | 194        |
| Elicytacja czyli prowokowanie wypowiedzi .....            | 195        |
| Obraz jako bodziec .....                                  | 195        |
| Słowo jako bodziec .....                                  | 197        |
| Dźwięk jako bodziec .....                                 | 199        |
| Łączenie sprawności mówienia z innymi sprawnościami ..... | 200        |
| Zasady rozwijania sprawności mówienia .....               | 201        |

## ROZDZIAŁ 18

|                                                          |            |
|----------------------------------------------------------|------------|
| <b>Nauczanie sprawności pisania .....</b>                | <b>203</b> |
| Sprawność pisania .....                                  | 203        |
| Pisanie jako sprawność wspierająca .....                 | 203        |
| Pisanie jako samodzielna sprawność językowa .....        | 204        |
| Łączenie sprawności pisania z innymi sprawnościami ..... | 206        |
| Zasady rozwijania sprawności pisania .....               | 206        |

## ROZDZIAŁ 19

|                                                                                        |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Techniki zapewniania naturalności komunikacyjnej w nauczaniu</b> .....              | 208 |
| Techniki integrowania sprawności językowych .....                                      | 208 |
| Nauka interakcji i mediacji .....                                                      | 211 |
| Techniki ćwiczeniowe oparte na zasadach rządzących autentyczną komunikacją .....       | 212 |
| Techniki wykorzystujące zasadę luki informacyjnej .....                                | 212 |
| Techniki wykorzystujące zasadę niepełnej przewidywalności wypowiedzi .....             | 214 |
| Techniki wykorzystujące zasadę łączenia komunikacji werbalnej i niewerbalnej .....     | 215 |
| Techniki wykorzystujące zasadę zróżnicowania wypowiedzi w zależności od sytuacji ..... | 217 |
| Techniki wykorzystujące zasadę redundancji .....                                       | 218 |

## ROZDZIAŁ 20

|                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Przygotowanie do autonomii ucznia w procesie uczenia się</b> .....     | 219 |
| Pojęcie autonomii .....                                                   | 219 |
| Zalety autonomii .....                                                    | 220 |
| Trudności związane z wprowadzeniem autonomii .....                        | 221 |
| Autonomia w różnych grupach wieku .....                                   | 222 |
| Techniki przygotowania do autonomii i trening strategii uczenia się ..... | 223 |
| Wdrażanie do samooceny i oceny wzajemnej .....                            | 226 |

## CZEŚĆ IV

|                                                             |     |
|-------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Ocena jakości pracy nad językiem i jej efektów</b> ..... | 229 |
|-------------------------------------------------------------|-----|

## ROZDZIAŁ 21

|                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Reagowanie na wypowiedź ucznia. Poprawa błędów językowych</b> ..... | 230 |
| Sposoby reagowania na wypowiedź ucznia .....                           | 230 |
| Reagowanie na błędy uczniowskie .....                                  | 231 |
| Rodzaje błędów językowych .....                                        | 231 |
| Kto powinien poprawiać błędy? .....                                    | 233 |
| Kiedy poprawiać błędy? .....                                           | 234 |
| Jak zasygnalizować pojawienie się błędu? .....                         | 234 |
| Jak poprawiać błędy? .....                                             | 236 |

## ROZDZIAŁ 22

|                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Testy językowe</b> .....                                   | 239 |
| Testy językowe i ich rodzaje .....                            | 239 |
| Planowanie testu. Kryteria poprawności testu językowego ..... | 240 |
| Sprawdzanie i ocena wyników testu .....                       | 243 |
| Pułapki testowania .....                                      | 245 |
| Błędy planowania testu .....                                  | 245 |
| Błędy budowy zadań testowych .....                            | 246 |
| Błędy w punktowaniu i ocenianiu zadań tekstowych .....        | 246 |

## ROZDZIAŁ 23

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Kontrola wyników nauczania. Wystawianie ocen</b> .....             | 248 |
| Funkcje kontroli .....                                                | 248 |
| Typy kontroli .....                                                   | 248 |
| Kontrola bieżąca .....                                                | 248 |
| Kontrola okresowa .....                                               | 249 |
| Wystawianie ocen .....                                                | 250 |
| Wystawianie ocen w toku kontroli bieżącej .....                       | 251 |
| Przeliczanie punktów uzyskanych w teście językowym na oceny .....     | 252 |
| Ocenianie wypowiedzi ustnych i pisemnych. Waga błędu językowego ..... | 252 |
| Zachowanie uczniów i ich pozaszkolna nauka a wystawianie ocen .....   | 254 |
| Wystawianie ocen semestralnych .....                                  | 255 |
| Ocena opisowa .....                                                   | 256 |
| Demonstrowanie umiejętności ucznia. Portfolio językowe .....          | 257 |

## ROZDZIAŁ 24

|                                            |     |
|--------------------------------------------|-----|
| <b>Ocena i samoocena nauczyciela</b> ..... | 259 |
| Do czego dążymy? .....                     | 259 |
| Jak dbać o własny rozwój zawodowy? .....   | 261 |
| Autoobserwacja i refleksja .....           | 263 |
| Bibliografia .....                         | 265 |